

В периода 18 – 22 септември, в Тел Авив, Израел, след две години прекъсване в провеждането на присъствени годишни срещи, беше проведена 64–та годишна среща на Международната асоциация на съдиите /МАС/, в която ССБ беше представлявана от съдиите Йордан Дамаскинов и Атанас Стоилов Атанасов. Беше отчетено, че това е най–многобройната среща на МАС, провеждана досега, с участието на почти 350 гости от 71 държави от целия свят.

Организаторите на срещата в лицето на Асоциацията на съдиите на Израел, Върховният съд на Израел и Съдебната власт на Израел /там си нямат ВСС и Дирекцията на съдилищата, която се грижи за администрирането на съдебната власт е подчинена на Върховния съд/ бяха подготвили провеждането на форума по изключително професионален начин, разчитайки както на силната подкрепа на държавата, така и на активността на много израелски съдии. Членове на Асоциацията на съдиите в Израел даваха „дежурства“ на летището, където гостите бяха посрещани почти непосредствено след слизането от самолетите, във фоайетата на всеки един от трите хотела с настанени участници, в автобусите по време на организирания пътувания до Йерусалим и Мъртво море. Ангажираността на цялата държавна власт в организирането на срещата пролича още в началото на официалното откриване на 18–ти септември, започнало с приветствие към участниците от страна на президента на Израел Исак Херцог, в което акцент беше основното значение за държавата, от момента на нейното основаване, на принципите за независимост на

съдебната власт и върховенството на правото. Приветствия бяха отправени и от председателката на Върховния съд на Израел Естер Хаут, от министъра на правосъдието, от директора на Дирекцията на съдилищата. „Гвоздей“ в програмата на откриването беше реч на Нобеловия лауреат проф. Даниел Кахнеман на тема „Психология на съдебното решение“. В своята реч, проф. Кахнеман по изключително увлекателен и аргументиран начин изложи тезата си, че най-съществен дефект за правосъдието представляват не решенията, постановени при грешка в мисловния процес, които лесно могат да бъдат идентифицирани и преодолени със съответните правни средства, а т. нар. „шум“, който представлява разнопосочната съдебна практика — излъчването на различни по своето съдържание решения от едни и същи институции.

В рамките на сесиите на 19-ти и 21-ви септември на Централния съвет на MAC /своеобразно Общо събрание на организацията / бяха приети доклада за дейността през предходната година, финансов отчет, доклади на представители на организацията в международни организации, като различни офиси на ООН и др. Акцент в краткия доклад на представителя на MAC в Хагската конференция беше информацията, че след присъединяването на необходимия брой държави към Конвенцията за признаването и изпълнението на чуждестранни съдебни решения по граждански или търговски дела, същата вече е приложима и в държавите — членки на ЕС, който също е станал страна по нея. Според докладчика, предизвикателство за

съдилищата от тези държави ще е признаването и изпълнението /по същия начин, както това е предвидено за инструментите на Правото на ЕС/ на съдебни решения, постановени от държави – членки по Конвенцията, като Русия, Китай и други подобни. Като приоритети в дейността на МАС за следващите години бяха обявени: подкрепата за създаването на съдийски организации в държави и региони, където такива все още няма; подкрепата на инициативи за борба с корупцията в съдебната система; професионалното обучение на съдиите. Бяха приети и доклади на постоянната работна група за оказване на подкрепа на съдии, в които бяха открити критичните ситуации на съдиите в Афганистан и Гватемала. За Афганистан, след завръщането на власт на талибаните, разказа и бивша афганистанска съдийка, успяла да избяга със семейството си, както и председателката на Бразилската съдийска асоциация. След завземането на властта, едно от първите действия на талибаните е освобождаването от затворите на близо 1 000 техни „бойци“, осъдени за съпричастност към тероризъм, които от своя страна са започнали да преследват съдиите, които са постановили тези присъди. Убити са 20 съдии, а 30 са арестувани и измъчвани. С помощта на различни международни организации афганистански 170 съдийки са успели да избягат и да намерят убежище, заедно със семействата си, в различни държави, като най-голям брой са били приютени в Бразилия с активната роля на съдийската асоциация там. За съжаление, около 50 жени съдийки и повече от 1 000 мъже съдии остават под риск за

живота си в Афганистан, укривайки се при свои близки и роднини, без да е възможно да се организира към сегашния момент напускането на страната. В Гватемала, след проникване на грандиозна корупция в най-висшите институции на държавната власт, опитващите се да прилагат точно закона съдии са подложени на системно преследване, като 1 съдия е убит, а 24 са напуснали страната.

От Централния съвет на МАС бяха приети декларации за положението на съдиите в Тунис, Гватемала и Йемен.

Многократно по време на сесията на Централния съвет на МАС беше изразявана солидарност с народа и съдиите на Украйна. Един от най-вълнуващите моменти беше представянето на ситуацията там от страна на заместник-председателката на Асоциацията на украинските съдии съдия Евтушенко.

Международната съдийска асоциация отличи със специални награди трима съдии с изключителен принос за защитата на независимостта на съдебната власт. Председателят на разпуснатата след опита за държавен преврат през 2016 г. турска асоциация на съдии и прокурори YARSAV Мурат Арслан от шест години е в затвора, но продължава да дава пример на съдиите от целия свят за неотстъпчивост в борбата за свобода и върховенство на правото. След като е изпълнявала безкомпромисно своите задължения в рамките на разглеждани от нея наказателни производства, гватемалската съдийка Ерика Айфен получава сериозни заплахи за живота си и сигурността на своите близки и след институционален

тормоз, включително и образувани дисциплини и наказателни производства, напуска страната си и намира убежище в САЩ. Председателят на полския съдийски съюз Юстиция Кристиян Маркиевич беше отличен за активността му ръководената от него организация да привлече вниманието на международната общност и на полското общество към опитите на управляващата коалиция да овладее съдебната система чрез инсталиране на политически зависим съдебен съвет, подмяна на състава на Конституционния съд и на Върховния съд, образуване на дисциплинарни производства и отстраняване от длъжност на независими съдии.

В рамките на годишната среща на МАС бяха проведени и дискусии в четири отделни работни групи, съответно: Заплахи към независимостта на съдебната власт и Качеството на правосъдието; Гражданско право и процес; Наказателно право и Трудово и социално право. Тези дискусии бяха по повод на дадените от представителите на отделните държави отговори на предварително изпратени въпросници по теми, които са избрани при предходната среща. Йордан Дамаскинов взе участие в работна група № 2, а Атанас Стоилов Атанасов в работна група № 3.

В заседанието на работна група № 2 участваха 30 делегати. На последната среща на МАС в Казахстан е била одобрена тема „Как правилата за защита на личните данни се отразяват на гражданския процес“. Пандемията е довела до малко отговори на въпросника по тази тема, поради което обсъждането ѝ се отлага за следващата

среща през 2023г., а в Тел Авив беше обсъдена темата „Виртуални процеси през пандемията“. Съдии от различни страни споделиха опита си, който варира от пълно затваряне на съдилищата през отделни процесуални действия във виртуална среда до цели виртуални процеси. Повечето мнения се обединиха около становището, че виртуалните /дистанционни/ процеси са предизвикателство и никога няма да заменят класическите съдебни заседания в зали. Апелативните (въззивните) производства по-лесно се водят дистанционно спрямо първоинстанционните. Производствата със съдебни заседатели по правило не вървят добре дистанционно. Откриха се различни рискове като доказване самоличността на участника, има ли суфльори на свидетелите, дигитална сигурност при обществените платформи за интернет комуникация и т. н. Беше интересно да се чуят различните практики и начин на изказване на съдиите, но си личеше, че темата на дискусиата е заменена набързо и не можа да се стигне до конкретни заключения и препоръки, освен това, че дигиталните технологии и интернет навлиза необратимо в съдебните производства и процесуалните норми трябва да се адаптират към това.

Работна група № 3 обсъди постъпилите отговори на въпросника, свързани със защитата на правото на свободно слово и границите на упражняването му, включително и реч на омразата. Интересна част от дискусиата беше посветена на правото на изразяване на мнение от страна на съдиите, включително и на ограниченията в различните

държави за ангажираност на съдиите в дейност, която може да бъде възприета като политическа. Бяха обсъдени и конкретни казуси, показващи различната регламентация по тези въпроси, изразяваща се от утвърдено право в скандинавските и други държави на Северна Европа на съдиите да участват в политическа дейност, включително и да членуват в политически партии, до забрана за това държавите от Източна и Югоизточна Европа, както и в САЩ и Канада.

В рамките на срещата на МАС беше проведена и конференция на тема Право, Технология и Социални блага. По време на конференцията бяха разгледани темите: Грандиозният колапс на правните категории, гарантиращи личното пространство /лектор проф. Михаел Бърнак от Университета на Тел Авив/; Предизвикателствата в борбата с трафика на хора, улесняван от информационните технологии /лектори Раду Кукос – ръководител на Програмата за технологии и борба с трафика на хора на ОССЕ и Александра Кара – ръководител на отдела за борба с компютърните престъпления на Министерството на правосъдието на Израел/; Използване на цифровите технологии в съдебни производства /лектор министърът на информационните технологии на Тайван Одрю Танг/; Предизвикателства пред съдебния надзор над управлението с използване на изкуствен интелект /лектор проф. Нива Елкин – Корен от Университета на Тел Авив/ и Технологичен съд – какво се случва и от какво имаме нужда /лектор Джейсън Ташеа от Университета на Джорджтаун/.

Вторият ден от програмата на срещата беше посветен на посещение в Йерусалим. Основните държавни институции на Израел се намират в този най-голям град, който евреите считат за своя традиционна древна столица. Поради аналогичните претенции към града на палестинците, много държави считат Тел Авив за столица и там са посолствата им. Израел е парламентарна република, в която функцията на конституция изпълняват 13 основни закона. Един от тях е Законът за Йерусалим от 1980 г., който установява Йерусалим като столица на Израел, осигурява единството на града и статута на свещените места (за евреи, мюсюлмани, християни). Делегатите на МАС посетиха в Йерусалим Върховния съд на Израел и Кнесет – израелският парламент.

Върховният съд се състои от 15 съдии и двама регистратори, които са ангажирани с разглеждане средно на година с 10 000 дела. Заседават и единично и в състав от трима съдии. Съдът разглежда и конституционни жалби, т. е. функционира и като конституционен съд. Сградата е модерна, разположена на хълм. Делегатите бяха разпределени в няколко съдебни зали, където върховни съдии изнесоха кратки лекции и отговаряха на въпроси.

Делегатите посетиха и Кнесет – израелският парламент. Името на органа е взето от съвет с такова име към еврейския цар в древността. Мандатът на депутатите е 4 години, гласува се за партия, не за личност. Сградата беше отворена на наше разположение с голям приветствен надпис на фасадата. Имахме обиколка с екскурзовод и

заседание в аула, различна от пленарната заседателна зала. Речи изнесоха директорът на парламента и главният юрисконсулт. Имаше и музикална програма изнесена от млади музиканти с увреждания. В този линк е информация за посещението от страницата на Кнесет: <https://main.knesset.gov.il/.../PressR.../Pages/press21922w.aspx>

Останалата част от деня беше посветена на организирана туристическа обиколка на главните забележителности в Йерусалим – Западната стена (Стената на плача) и църквата на Божи гроб.

Организаторите се бяха погрижили и за екскурзия до Мъртво море и крепостта Масада – символ на героизма на евреите през 73 г. н. е. Заключителната гала вечеря беше в пустинята близо до южния край на Мъртво море в естествен циркус.

Израелската съдийска асоциация направи блестяща организация на събитието, но явно беше подкрепена и от различни държавни институции, тоест усещаше се, че за домакините 64–тата среща на Световната съдийска асоциация в Израел е много важно за цялата държава събитие.

Следва линк със снимки от страницата на МАС: <https://www.iaj-uim.org/.../64th-annual-meeting-tel-aviv-2022/>